

THEO
OLOF

1924-2012

THEO OLOF
1924-2012

Biografie

Theo Olof (Bonn, 5 mei 1924 – Amstelveen, 9 oktober 2012) kreeg de eerste vioollessen van zijn moeder Elvira Wolffberg-Schmuckler. Na hun vlucht uit nazi-Duitsland naar Nederland werd de befaamde Oskar Back zijn leraar. Op 11-jarige leeftijd speelde Olof in het Concertgebouw het Eerste vioolconcert van Paganini, onder leiding van Bruno Walter. In 1951 won hij tijdens de Koningin Elisabethwedstrijd in Brussel de vierde prijs met het Tweede vioolconcert van Bartók. Hij was daarmee de eerste Nederlander die op dit concours een prijs behaalde. Samen met Herman Krebbers, ooit zijn medeleerling bij Oskar Back, bezette hij decennia lang de eerste lessenaar van het Residentie Orkest en het Concertgebouworkest. Ze werden ook bekend door hun gezamenlijk optreden in de dubbelconcerten van Bach en Badings.

Theo Olof schreef columns in de *Haagsche Courant* en de *Telegraaf* en publiceerde vele boekjes over het muziekleven. De pocket *Daar sta je dan* uit 1958 is zijn eerste en zijn meest bekende uitgave. In 1973 voerde Olof met enkele anderen een publiekscampagne die resulteerde in de oprichting van de klassieke radiozender Hilversum 4. Vanwege zijn verdiensten voor de muziek in Nederland ontving hij in 2009 de allereerste Radio 4-prijs. Theo Olof was mede-oprichter van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds. Hij stond ook aan de wieg van de Nederlandse tak van de European String Teachers Association, een internationale vakvereniging die de bevordering van het strijkersonderwijs tot doel heeft. Theo Olof was tot 1982 hoofdleraar aan het Koninklijk Conservatorium in Den Haag. In 1974 werd hij benoemd tot Officier in de Orde van Oranje-Nassau.

Deze uitgave kan gezien worden als een aanvulling op de in 2013 verschenen cd/dvd-box 'Theo Olof - Violinist'. Toen was de invalshoek Olofs inzet voor de Nederlandse muziek, en meer algemeen voor de hedendaagse muziek. Nu staat het meer klassieke repertoire centraal.

Vlucht (1933)

“Maakt u toch dat u wekomt, liebe Frau Schmuckler! Elvira, geloof me, ik bid je, ik smeed je, nu kan het nog, neem Oolsjen en pak de eerste de beste trein naar Holland! Voor het te laat is.” Leerlingen en vrienden bleven bij Mutti aandringen. “Neem vooral niet veel mee. Doe alsof je met je zootje een week op vakantie gaat. Je bent uitgenodigd door vrienden in Zandvoort.” Rondom ons heen was men zich bewust van groot gevaar. Niet vastomlijnd, maar onheilspellend. Mutti aarzelde, vanzelfsprekend. Opeens alles achterlaten. Niet weten of je terug kon komen. Of je ooit terug kon komen.

Sinds 30 januari 1933 heette de rijkskanselier Adolf Hitler. Dat gaf de doorslag. Op 5 mei 1933 vierde ik mijn negende verjaardag. Iedereen deed zijn best om dat feest zo normaal mogelijk te doen verlopen. Ik kreeg veel cadeautjes. Ik weet ook nog dat ik het gevoel had dat die volwassenen die zo uitbundig en vrolijk tegen mij deden eigenlijk aan heel andere dingen zaten te denken. Vier dagen later zaten Mutti en ik op de houten bank van een derdeklascoupé naar Amsterdam. Ik was boos en bedroefd, had geen van mijn cadeautjes mee mogen nemen, behalve een boek. Dat zat in Mutti's kleine, bruine koffer, boven in 't bagagerek.

In Emmerich gebeurde het. Twee norske Duitse grensbeambten vroegen Mutti's pas. “Bent u Joods?” “Ja,” antwoordde Mutti. “Dan gaat u zeker naar Holland om *Greuelmärchen* over ons te vertellen. Komt niets van in. U gaat de grens niet over.” *Raus! Raus!* snauwde hij. Mutti en ik gingen *raus*. Stonden hulpeloos naast de trein. Een Nederlandse medepassagier die van dit alles getuige was geweest, gaf Mutti haar koffer aan en zei: “Maak u geen zorgen, mijn auto staat hier in Emmerich. Ik breng u wel over de grens.” En zo kwamen wij dankzij die behulpzame Nederlander toch Nederland in. In Zevenaar zetten hij ons op de trein naar Amsterdam.

(fragment uit de autobiografie *Flarden*)

Oolsjen & Mutti

CD 1

TT 77:08

Ludwig van Beethoven 1770-1827

Vioolconcert in D gr.t., op. 61 (1806)

45:30

1	Allegro ma non troppo	25:27
2	Larghetto	10:24
3	Rondo. Allegro	9:57

(cadenzen: Fritz Kreisler)

Theo Olof, viool, **Radio Filharmonisch Orkest** o.l.v. **Hans Vonk**

TROS 24/08/1979 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

THEO OLOF 50 JAAR VIOLIST

Max Bruch 1838-1920

Vioolconcert nr. 1 in g kl.t., op. 26 (1866)

26:03

4	Vorspiel. Allegro moderato	8:58
5	Adagio	8:34
6	Finale. Allegro energico	8:31

Theo Olof, viool, **Philips Orkest Vereniging*** o.l.v. **Jules van Hessen**

KRO 17/11/1990 LIVE-OPNAME DE DOELEN ROTTERDAM

JUBILEUMCONCERT I.H.K. VAN 60 JAAR PHILIPS ORKEST VERENIGING

*tegenwoordig: **Philips Symfonie Orkest**

bonustrack:

Pablo de Sarasate 1844-1908

7	Romanza andaluza, op. 22 nr. 1 (1878)	5:15

Theo Olof, viool, **Janine Dacosta**, piano

AVRO 11/05/1972 STUDIO-OPNAME HILVERSUM

Theo Olof & Janine Dacosta

Gérard van Blerk

Johannes Brahms 1833-1897

- Vioolsonate nr. 2 in A gr.t., op. 100 'Thun' (1886) 19:30**
1	Allegro amabile	8:09
2	Andante tranquillo	6:09
3	Allegretto grazioso, quasi Andante	5:12
- Theo Olof**, viool, **Daniël Wayenberg**, piano
 NOS 29/10/1982 LIVE-OPNAME CONCERTGEBOUW AMSTERDAM

Edvard Grieg 1843-1907

- Vioolsonate nr. 3 in c kl.t., op. 45 (1887) 23:07**
4	Allegro molto ed appassionato	9:30
5	Andante espressivo alla Romanza	5:59
6	Allegro animato	7:38
- Theo Olof**, viool, **Gérard van Blerk**, piano
 AVRO 04/02/1989 LIVE-OPNAME KURHAUS SCHEVENINGEN

Gabriel Fauré 1845-1924

- Vioolsonate nr. 1 in A gr.t., op. 13 (1875-76) 23:34**
7	Allegro molto	8:50
8	Andante	5:45
9	Scherzo. Allegro vivo	3:42
10	Finale. Allegro quasi presto	5:17
- Theo Olof**, viool, **Gérard van Blerk**, piano
 VOO 09/06/1991 LIVE-OPNAME SONESTA KOEPENZAAL AMSTERDAM

Theo Olof en het muziekinstrumentenfonds

In 1988 sloot Theo Olof zich aan bij de wens van Pieter Moerenhout (1930-2018) om te komen tot de oprichting van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds. De directe aanleiding was dat Olof de viool die hij sinds jaar en dag in bruikleen had, een Stradivarius, onverwacht moest teruggeven aan de onbekende gever. Als een musicus een instrument leent, mag dat niet aan tijd gebonden zijn, zo was hun overtuiging. In zijn column in *De Telegraaf* schreef Olof: “Beste lezers, kijk eens bij u op zolder, misschien ligt er nog een mooi vergeten muziekinstrument. Lever het bij ons in, dan zorgen wij dat er een musicus op gaat spelen.” Korte tijd later werd er een comité opgericht, met Theo Olof als voorzitter. Dit comité richtte zich allereerst op fondsenwerving. Vervolgens was het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds (NMF) een feit. Na Olofs overlijden zou de viool die hem na het verlies van de Stradivarius zo na aan het hart zou liggen ook overgenomen worden door het NMF.

Meer informatie: www.muziekinstrumentenfonds.nl

Theo Olof en de Pique-viool

Na het verlies van de Stradivarius ging Theo Olof spelen op een Lupot-viool. Dit instrument beviel echter niet en dankzij vioolbouwer Max Möller (1944-1989) kreeg hij de beschikking over een instrument van François-Louis Pique (1758-1822). Dit instrument was afkomstig uit een erfenis van de Franse familie De Saint-Exupéry.

François-Louis Pique werkte vanaf 1787 in Parijs als vioolbouwer en -handelaar. In zijn tijd onderging de Franse vioolbouw ingrijpende veranderingen. De kennismaking met de Italiaanse vioolklank, o.a. door het verblijf van de Italiaanse violist Giovanni Batista Viotti (1755-1824) in Parijs en Versailles, had als gevolg dat Franse bouwers meer en meer naar het Italiaanse voorbeeld gingen bouwen. Ook de Franse Revolutie leidde tot een andere ideaalklank, en de niet alleen warmer maar ook krachtiger klinkende Italiaanse instrumenten kwamen daaraan tegemoet. Pique is een van de representanten van deze ontwikkeling. In de jaren negentig van de achttiende eeuw werkte hij nauw samen met Nicolas Lupot (1758-1824). Theo Olof bespeelde een Pique-viool uit 1797 die op de volgende pagina is afgebeeld.

Een viool met een mooie toon

“Een échte, ik wil eentje met een mooie toon.” Dat roept de vijfjarige Theo Olof Wolffberg tegen zijn moeder als zij probeert hem tevreden te stellen met een eenvoudig kinderviooltje. In huis klinkt bijna voortdurend vioolspel want zijn moeder is violiste en vioolpedagoog. Na een tijd van zeuren en jengelen, zo zegt hij later, krijgt de kleine Theo zijn zin. Er komt een volwaardige kwartviool in huis en moeder Elvira Wolffberg-Schmuckler brengt hem de eerste beginselen van het vioolspel bij. Nog in datzelfde jaar mag hij zich laten horen tijdens een voorspeelavond die zijn moeder houdt voor haar leerlingen.

Jaren en jaren later, als hij niet meer optreedt maar zijn spel nog altijd te beluisteren is via cd's en lp's, nodigt Radio 4-programmamaker Dirk Varwijk violist Theo Olof uit om op reis te gaan naar de bakermat van de grote violen, de Italiaanse stad Cremona. Olof is er, merkwaardig genoeg, nog nooit geweest. In het prachtig bewaard gebleven oude stadshart van Cremona, tegenover de Dom, bevindt zich het stadhuis. In dit Palazzo Comunale is op de eerste verdieping een zaal ingericht met een zestal historische violen: de Saletta dei Violoni. Het gaat om drie instrumenten uit de vioolbouwersfamilie Amati, twee Guarneri's en een Stradivarius. Ze zijn hangend tentoongesteld, zodat je niet alleen de voorzijde maar ook het achterblad kunt bekijken. “Zo zie je hoe de bouwers het houtmateriaal wisten te benutten” zegt Olof. “Het achterblad laat vaak de prachtigste houtstructuren zien.”

Italiaans?

Van de zes meesterviolen zijn opnamen gemaakt door Salvatore Accardo en die krijg je te horen terwijl je rondgaat. Een streling voor oog en oor tegelijk! Varwijk en Olof staan allereerst voor een Andrea Amati. Olof: “Amati is de stamvader van de vioolbouwschool in Cremona, kun je wel zeggen. Zelfs nu nog klinkt die viool schitterend, al is hij, geloof ik, uit 1566.” Lopend langs de zuil van waaruit het geluid komt rijst de vraag: herkennen we hier nu het karakter van een Italiaans instrument? Olof: “Je hoort onmiddellijk dat dit een viool van bijzondere kwaliteit is. En de klank is onmiskenbaar Italiaans. Maar hoe dát komt? Ik zou het niet kunnen zeggen.”

Even verderop klinkt een viool van Antonio Stradivarius uit 1715. “Dit is een heel beroemde viool”, vertelt Olof. “Hij stamt uit de gouden periode van Stradivarius, want zelfs hij heeft een periode gekend waarin hij de mooiste instrumenten heeft gebouwd. En hier hangt zo’n schitterend instrument. Het achterblad is uit één stuk, met een hele mooie vlam. Ja, alles wat je hier op zou willen spelen klinkt geweldig. Accardo speelt er een van mijn lievelingsstukken op, *Tambourin Chinois* van Fritz Kreisler. Het instrument klinkt helder, met al de warmte die Italiaanse violen als het ware uitstralen. En hij ziet er uit alsof hij gisteren gemaakt is.”

Voorkeur?

Ze komen bij de instrumenten van Giuseppe Guarneri. Olof: “Guarneri gaf zijn instrumenten een nogal lichte kleur mee, geelachtig, en helderder van klank dan de viool van Stradivarius die we zojuist zagen. Guarneri had een heel ander karakter dan Stradivarius, hij schijnt nogal een wilde man te zijn geweest. Hij had een geniaal vingergevoel voor de bouw van de violen, maar om de afwerking gaf hij niet veel. Soms klinkt zo’n viool fantastisch, maar kun je zien dat bepaalde details nogal grof gebleven zijn. Veel virtuozen hebben een voorkeur voor de Guarneri, want ze klinken – algemeen gesproken – groter dan de tere violen van Stradivarius. Die hebben dan wel weer een schitterende kwaliteit van toon.”

Verder dragend?

“In de tijd van deze twee grote bouwers waren de zalen, de ruimten waarin gespeeld werd, veel kleiner dan nu” gaat Olof verder. “Er was nooit behoefte aan een viool met een enorme toon. Toch hebben Guarneri en Stradivarius op een of andere manier voorvoeld dat er een tijd zou komen waarin de klank van violen verder zouden moeten dragen. Er zijn er toen al gebouwd die onvergelijkelijk mooi klinken in de grootste zalen, tot in de verste hoeken. Hoe dat dan berekend is? Ik geloof niet dat het berekend is. Het is feeling. Je kunt bij elke meesterviool zien dat niet alleen het technische kunnen van belang is, maar ja, dat onzegbare gevoel, vooral ook de liefde.”

Alleen de klank!

Olof: “Als je hier de Stradivarius ziet hangen, geeft dat een gevoel van zeer edel, ja, dat is het woord dat je bij een Stradivarius te binnen schiet. Het is allemaal af en perfect van vorm. Dat de Guarneri misschien iets minder is qua vorm en hier en daar een klein beetje grover, zou mij niet echt kunnen schelen. Voor een violist geldt alleen de klank. Ik zou ze beide graag mee naar huis willen nemen.”

Klank, een mooie toon – daar vroeg de vijfjarige Olof al om. Na een lang leven als violist ontmoet hij die nu als zeventiger in optima forma in de Saletta dei Violini. Daar klinkt het wonder, in een zorgvuldig bewaard dertiende-eeuws gebouw en in de stad die de bakermat is van de grote vioolbouw, de stad van de onnavolgbare klank en de intens mooie toon.

(Samengevat uit opnamen ter plaatse gemaakt voor Radio 4)

Bij de foto:

Violist Theo Olof en programmamaker Dirk Varwijk bezoeken de Saletta dei Violini in het stadhuis van Cremona, november 1996.

CONCOURS MUSICAL INTERNATIONAL
REINE ÉLISABETH DE BELGIQUE

for Theo Olof -
in music administration
and with many good wishes -
Frederick Jacobi -
Brussels, 1951

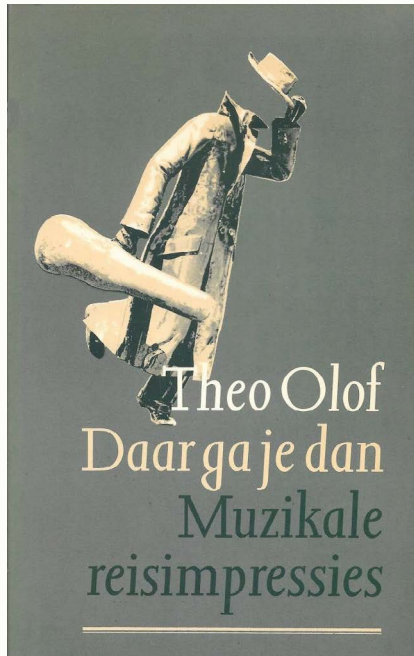

Bravo cher Olof, mais
avec les magnifiques
Jacques Thibaud
Brussels - mai 1951

CONCERT DES LAURÉATS

VENDREDI 25 MAI 1951, A 20 HEURES

Programma van het laureatenconcert tijdens de Koningin Elisabethwedstrijd op 25 mei 1951 met op de cover "Voor Theo Olof in oprechte bewondering en met veel goede wensen, Frederick Jacobi, Brussel, 1951" en "Bravo beste Olof, u was fantastisch, Jacques Thibaud, Brussel, mei 1951".

Theo Olof schreef een groot aantal boeken over zijn leven als violist, te beginnen met het pocketboek 'Daar sta je dan' uit 1958. De uitgave werd vele malen herdrukt en bevat schetsen over het muzikale leven, de gang van zaken in een orkest en de eigen belevenissen van Olof als concertviolist.

Beeldverantwoording

Nederlands Muziek Instituut, 's-Gravenhage	4, 7, 9, 10, 12, 20, 21
Nationaal Muziekinstrumenten Fonds, Amsterdam	15
Okke Dijkhuizen, Culemborg	18

Met dank aan

Deze cd-uitgave kwam tot stand dankzij de medewerking van de zendgemachtigden AVRO, KRO, NOS, TROS, VERONICA, Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid, Stichting Omroep Muziek, Stichting Nederlands Muziek Instituut, Nationaal Muziekinstrumenten Fonds, Pandora-Produkties, Stichting Op Herme en alle overige personen of instanties die deze uitgave mede mogelijk hebben gemaakt.

Philips Symfonie Orkest

Pandora-Produkties

Speciale dank aan: Dennis Hekker, Herman van Geemen, Lillian Smit (Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid), Steven Wielink (Excellent Recordings), Ewout Boers (Effusion), Jacqueline Schlappi (Replifact Media B.V.), Anje de Heer, Jan Smelik, Dirk Varwijk, Herman Wouters, familie Olof.

Colofon

montage & mastering
eindredactie & samenstelling
tekstredactie
foto cover
vormgeving
drukwerk & productie cd's
uitvoerend producent & uitgever

Steven Wielink
Okke Dijkhuizen
Anje de Heer
Herman Wouters
Ewout Boers, Jan Smelik
Replifact Media B.V., Bladel
© 2024 DOCU Muziekproductie, Culemborg
www.documuziekproductie.nl
DOCUMENT DOC 202401

Borstbeeld

Het borstbeeld dat op deze uitgave prijkt, is in 2024 vervaardigd door Noortje Olof-Elias, oud-violiste in het Koninklijk Concertgebouworkest en amateurbeeldhouster.

Eerder verschenen

Eerder verscheen, samen met de herdruk van de pocket *Daar sta je dan opnieuw*, de elders genoemde cd/dvd-box met radio-opnamen van Theo Olof. De uitgave werd in 2014 genomineerd voor een Edison.

Uit het juryrapport:

Liefdevol samengesteld document eert violist Theo Olof en zijn belang voor de ontwikkeling van nieuw (Nederlands) vioolrepertoire met een verrassende verzameling live- en studio-opnamen.

